

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Цільова комплексна програма
«Організація наукової роботи
студентів в органічному поєднанні
з навчальним процесом»
на 2019-2021 роки**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради

Сумського державного університету

№ 13 від 20 червня 2019 р.

Зміст

I. Мета програми	2
II. Концептуальні засади організації ефективної науково-навчальної діяльності зі студентами. Форми та методи	3
III. Стан організації науково-навчальної роботи зі студентами. Статистичні показники та їх аналіз	5
IV. Основні завдання та заходи реалізації Програми	23
V. Організаційний супровід Програми	28

I. Мета програми

Відповідно до стратегічних завдань розвитку Сумського державного університету, та виходячи з тенденцій європейської і світової системи вищої освіти, реалізуючи перетворюючу місію вищої освіти необхідно поступово зменшувати розрив між освітньою і науковою компонентами діяльності. Потрібно в університеті сформувати таке науково-освітнє середовище, в якому наукові досягнення вчених університету суттєво впливали б на змістовність навчального процесу. У продовження взятого курсу на модель університету, який сповідує ідеологію університету дослідницького типу, якому притаманна органічна єдність наукового і навчального процесів та «портрету» випускника СумДУ, який здатний сприймати і впроваджувати інновації, працювати у багатофункціональному інформаційнотехнологічному середовищі, з метою активізації студентської наукової діяльності та поглиблення її взаємодії з навчальним процесом основні завдання Цільової комплексної програми «Організація наукової роботи студентів в органічному поєднанні з навчальним процесом» (далі Програма) наступні:

- розбудова освітнього процесу на базі європейської моделі органічного поєднання навчальної та наукової діяльності за принципом «досліджуючи-навчаю», охоплюючи якомога більше контингенту здобувачів вищої освіти формами організації навчального процесу із науковою складовою;
- популяризація наукової діяльності серед студентської молоді, сприяння залученню студентів, до наукової діяльності та стартап руху, зокрема через створення і поширення сучасного контенту про наукову діяльність в країні та світі;
- створення інноваційного середовища в університеті для розвитку креативного та інноваційного підприємництва через діяльність бізнес-інкубаторів, стартап-шкіл, підприємницьких клубів, конкурсів і фестивалів інновацій та виконання стартап проектів студентською молоддю;
- формування у студентів світогляду щодо навчання впродовж життя «Life-long learning»;
- повномасштабна реалізація технологій «змішаного навчання» з суттєвим зростанням питомої ваги самостійної роботи, зокрема з науковою складовою;
- підвищення ефективності та результативності науково-навчальної роботи зі студентами, надання цій діяльності системного характеру;
- залучення студентів до виконання науково-дослідних робіт з оплатою праці;

- суттєве збільшення студентів, що залучаються до молодіжних наукових творчих об'єднань (студентських наукових гуртків, лабораторій, центрів, інститутів тощо);
- навчання найбільш обдарованих студентів за індивідуальною траєкторією, з поглиблено науковою складовою, зокрема із застосуванням дуальної технології освіти;
- сприяння отриманню студентами навичок підготовки, використання та управління проектами наукової спрямованості, зокрема через щорічне проведення конкурсів на гранти Наукового товариства студентів (слухачів), аспірантів, докторантів та молодих вчених (далі – НТСА);
- залучення студентів до міжнародного наукового співробітництва через їх участь у програмах академічного обміну, літніх школах, стажуванні у закордонних ЗВО і наукових установах та проходження практик, зокрема на іноземних підприємствах і установах;
- забезпечення успішного представлення університету у всеукраїнських, міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах, турнірах, фестивалях інновацій та стартапів та інших формах студентських змагань відповідної спрямованості;
- організація доаспірантської підготовки студентів з метою підвищення рівня вступників до аспірантури та збільшення контингенту аспірантів в цілому;
- сприяння навчанню студентів методикам й засобам самостійного вирішення наукових і технічних задач, стилю й навичкам праці в наукових колективах, ознайомлення з організацією їх роботи, цільова підготовка студентів для подальшої роботи в установах, підприємствах, організаціях;
- сприяння обміну інформацією між молодими вченими, аспірантами та студентами.

II. Концептуальні засади організації ефективної науково-навчальної діяльності зі студентами. Форми та методи

Залучення студентів до наукової роботи повинно забезпечувати підготовку фахівців здатних аналізувати та узагальнювати матеріал, творчо мислити, розв'язувати задачі проблемного і пошукового характеру, самостійно оволодівати новими знаннями, бути професійно мобільними і компетентними.

1. Інтеграція наукової та навчальної роботи здобувачів вищої освіти в межах освітніх програм у Сумському державному університеті, передбачає, у тому числі, такі форми, способи та методи, як:

- *фундаменталізація бакалаврських освітніх програм* шляхом обов'язкового включення до них освітніх компонентів, спрямованих на набуття загальних компетентностей та компетентностей фундаментального спрямування, уніфікованих для галузі (споріднених галузей) знань. До всіх бакалаврських освітніх програм включено навчальну дисципліну «Основи академічного письма», що формує комплекс ключових компетентностей, які дозволяють критично оцінювати інформаційні ресурси, відбирати й трансформувати інформацію та ефективно обмінюватися знаннями в умовах професійної комунікації, розвивати навички академічного письма та спонукати застосовувати їх у професійній діяльності;

- *підвищення ролі дослідницької компоненти в магістерських освітніх програмах* з обов'язковим виділенням освітніх компонентів, що забезпечують як розвиток загальних дослідницьких компетентностей, умінь та навичок міждисциплінарної командної роботи, так і дослідницьких компетентностей за відповідною спеціальністю. Зокрема, до всіх освітньо-наукових програм освітнього ступеня «магістр» включено дисципліну «Організація наукової діяльності» як

освітній компонент для забезпечення здатності проведення здобувачами вищої освіти досліджень на відповідному рівні (обсяг 5 кредитів ЄКТС);

- запровадження широкого переліку дисциплін за вибором здобувачів вищої освіти, в яких висвітлюються новітні наукові результати та здобутки наукових шкіл університету;

- виконання студентами комплексу індивідуальних завдань на засадах безперервності та наступності з єдиної наукової тематики за схемою: *курсозна робота з дисципліни – комплексна курсозна робота зі спеціальності* (або кваліфікаційна робота бакалавра) – *кваліфікаційна робота магістра*, у тому числі, на замовлення наукових установ і організацій з поглибленою науковою спрямованістю;

- можливість зарахування результатів міжнародних, всеукраїнських конкурсів, олімпіад конференцій як результатів навчання на рівні окремих освітніх компонентів (курсозна проектів, робіт, навчальних дисциплін, окремих модулів, розділів навчальних дисциплін) освітньої програми.

Подальша діяльність у сфері інтеграції наукової і навчальної роботи студентів має передбачати:

- створення інноваційного середовища університету для розвитку креативного підприємництва через діяльність бізнес-інкубатору, стартап-школи, конкурсів інноваційних проектів як складових навчального процесу;

- трансформацію освітнього процесу на базі європейської моделі органічного поєднання навчальної та наукової діяльності за принципом «досліджуючи - навчаю», повномасштабну реалізацію технологій «змішаного навчання» з суттєвим зростанням частки самостійної роботи;

- формування груп наукового резерву доаспірантської підготовки та включення студентів, які до них входять і активно займаються науковою роботою, навчаються за індивідуальними планами з поглибленою науковою складовою, мають опубліковані наукові статті, є переможцями і призерами конкурсів наукових робіт і предметних олімпіад тощо відповідними кафедрами до планів набору в аспірантуру;

- модернізацію робочих навчальних планів дисциплін з насиченням їх практичними завданнями, які мають проблемний характер та вирішення яких потребуватиме використання наукових методів.

2. До наукової роботи у позанавчальний час належать такі форми:

- проведення наукових досліджень та виконання прикладних розробок у рамках держбюджетних, госпдоговірних та грантових науково-дослідних робіт з оплатою праці;

- участь студентів у роботі молодіжних наукових творчих об'єднань (далі – НТО);

- індивідуальна наукова робота студентів під керівництвом викладачів або аспірантів кафедр;

- підготовка та участь у конкурсах наукових робіт і предметних олімпіадах;

- участь у впровадженні наукових розробок у виробництво;

- участь у діяльності бізнес-інкубаторів, стартап-шкіл, підприємницьких клубів, конкурсах та фестивалів інноваційних та/або стартап проектів;

- використання інших форм наукової підготовки студентів, зокрема, участь студентів у роботі наукових конференцій, семінарів, літніх/зимових школах, програмах академічної мобільності, стажуванні у закордонних ЗВО та наукових установах.

Ефективність, результативність організації науково-навчальної роботи із студентами оцінюється, зокрема, за кількістю студентів, які є:

- виконавцями держбюджетних, госпдоговірних науково-дослідних робіт та грантів з оплатою праці;

- авторами або співавторами наукових статей, зокрема у журналах, що індексуються міжнародними наукометричними базами даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, охоронних документів, тез доповідей;
- учасниками та переможцями конкурсів і фестивалів інновацій та стартап проектів;
- виконавцями грантів НТСА;
- учасниками програм стажування з метою наукових досліджень у ЗВО або наукових установах інших держав;
- переможцями II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань та спеціальностей, Всеукраїнських студентських олімпіад або інших конкурсів наукових робіт та олімпіад міжнародного і всеукраїнського рівнів;
- авторами або співавторами розробленого і виготовленого обладнання, що використовується у наукових дослідженнях або в навчальному процесі;
- стипендіатами державних, грантових, приватних і міжнародних фондів;
- учасниками студентських наукових конференцій.

Серед інших показників ефективності – чисельність випускників, які направлені на роботу до наукових установ після закінчення університету, зараховані в аспірантуру, створили стартап, самозайнятих діяльністю, яка пов'язана з дослідженнями і розробками тощо.

III. Стан організації науково-навчальної роботи зі студентами.

Статистичні показники та їх аналіз

В університеті постійно проводиться, системна робота зі створення та удосконалення нормативної бази, дія якої спрямована, на організацію та стимулювання науково-навчальної роботи студентів (табл. 1).

Таблиця 1 – Нормативна база СумДУ, дія якої спрямована на організацію та стимулювання науково-навчальної роботи зі студентами

№	Назва документу	Рівень прийняття, номер та дата затвердження
1.	Цільова комплексна програма «Організація наукової роботи студентів в органічному поєднанні з навчальним процесом»	Вчена рада, протокол № 10 від 13.06.13 р.
2.	Положення про наукове товариство студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених СумДУ	Конференція трудового колективу, протокол №5 від 25.01.19 р.
3.	Положення про діяльність молодіжних наукових творчих об'єднань у СумДУ	Наказ ректора, №0336-I від 18.04.16 р.
4.	Положення про гранти Наукового товариства, студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених СумДУ	Наказ ректора, №0767-I від 05.11.18 р.
5.	Положення про стимулювання студентів та їх керівників за досягнуті результати у конкурсах студентських наукових робіт та предметних олімпіадах всеукраїнського та міжнародного рівнів	Наказ ректора, №0581-I від 17.10.16 р.

№	Назва документу	Рівень прийняття, номер та дата затвердження
6.	Положення про організацію Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей у СумДУ	Наказ ректора, №0530-I від 16.11.17 р.
7.	Положення про індивідуальну підготовку студентів за навчальним планом із поглибленою науковою складовою	Наказ ректора №1071-I від 18.12.14 р.
8.	Положення про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком	Вчена рада, протокол № 8 від 11.03.2010 р.
9.	Методика визначення рейтингу структурних підрозділів	Наказ ректора №608-I від 15.07.10 р.
10.	Положення про додаткове преміювання вчених за особливі досягнення у науковій роботі та підготовці науково-педагогічних кадрів	Наказ ректора, №0320-I від 23.04.18 р.
11.	Положення про організацію захисту прав інтелектуальної власності у Сумському державному університеті	Наказ ректора, №0508-I від 03.07.18 р.
12.	Положення про преміювання за досягнення високого рівня оприлюднення результатів наукових досліджень	Наказ ректора, №0320-I від 23.04.18 р.
13.	Положення про формування накладних витрат науково-дослідної частини	Вчена рада, протокол №3 від 13.11.08 р.
14.	Положення про щорічний конкурс на найкращого студента СумДУ	Вчена рада, протокол № 9 від 12.06.2008 р.
15.	Положення про участь у загальноукраїнському конкурсі щодо навчання студентів та стажування аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників СумДУ за кордоном	Вчена рада, протокол № 14 від 23.06.2011 р.
16.	Положення про студентське самоврядування в СумДУ	Конференція студентського самоврядування, протокол №9 від 27.04.18 р.
17.	Положення про стипендіальне забезпечення студентів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів	Наказ ректора, №0137-I від 10.03.17 р.
18.	Положення про порядок призначення іменних стипендій	Наказ ректора, №329-I від 14.04.14 р.
19.	Положення про іменні стипендії: - імені О. Ф. Балацького - імені В. М. Глушкова - імені О. Г. Івахненко - імені Б. Г. Лазарева - імені С. П. Тимошенко - імені Серікова С.С. - імені Холіна Б.Г. - імені Шестопалова В.П.	Вчена рада, протокол № 11 від 21.06.2007 р.; протокол №7 від 09.12.10 р.; протокол № 6 від 18.11.2010 р.; протокол № 7 від 09.12.2010 р.; протокол № 6 від 18.11.2010 р.; Наказ ректора №0585-I від 19.06.15 р. Наказ ректора №0562-I від 15.06.15 р. Наказ ректора №0134-I від 20.02.15 р.
20.	Положення про центр науково-технічної творчості учнівської молоді СумДУ	Вчена рада, протокол № 5 від 13.12.2007 р.
21.	Положення про експериментальний науково-дослідний студентський інститут СумДУ	Вчена рада, протокол № 10 від 12.05.2005 р.

В університеті розвиваються різноманітні форми як науково-навчальної, так і безпосередньо наукової діяльності студентів. Практикується організація молодіжних наукових творчих об'єднань. До молодіжних наукових творчих об'єднань відносяться: гуртки, секції, студентські науково-дослідні лабораторії, інститути, групи, клуби за вподобаннями, «еліт-групи», тощо. Метою діяльності наукових об'єднань є створення в університеті сприятливих умов для реалізації студентами та школярами прав на творчий розвиток у відповідності з їх здібностями та потребами, підвищення їх професійних та загальнокультурних компетентностей в області наукової діяльності. Станом на 1 червня 2019 р. структурними підрозділами задекларовано НТО, перелік яких наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Перелік молодіжних наукових творчих об'єднань

№ з/п	Назва НТО	Керівник	Кафедра
ННІ БТ "УАБС" (НТО задекларовано на 5 із 6 кафедр)			
1.	гурток "Проблеми організації обліку, аналізу і контролю в Україні"	Винниченко Н. В.	БОО
2.	гурток "Сучасні тенденції розвитку, контролю й оподаткування в умовах євроінтеграції"	Бурденко І. М.	БОО
3.	гурток "Academic Writing"	Ходцева А. О.	іноземних мов
4.	гурток "Проблеми реформування фінансово-кредитних систем"	Журавка О. С.	ФБСС
5.	гурток "Прогнозування цін на міжнародних фінансових ринках"	Пластун О. Л.	МЕВ
6.	Підприємницький клуб УЕР ННІ БТ «УАБС»	Биченко Д. О.	МЕВ
Факультет ЕЛІТ (НТО задекларовано на 3 із 7 кафедр)			
7.	гурток "HubLab"	Леонтєв П. В.	КН
8.	гурток "IT4Teens"	Шендрик В.В.	КН
9.	гурток "SSU Data Science Club"	Лелюх Т. В.	ПМ та МСС
10.	Центр з тривимірного друку гнучкої електроніки	Знаменщikov Я. В.	ЕКТ
Факультет ІФСК (НТО функціонують на 6 із 6 кафедр)			
11.	гурток "Дискусивне поле світової культури"	Баранова С. В.	ГФ
12.	гурток "Основні аспекти міжкультурного спілкування"	Ущановська І. В.	ГФ
13.	країнознавчий гурток "Офіс подорожей"	Назаренко О. В.	ГФ
14.	гурток "Синергетичний напрямок у лінгвістичних студіях"	Щигло Л. В.	ГФ
15.	гурток "Теорія мови"	Швачко С. О.	ГФ
16.	гурток "Труднощі перекладу"	Кобякова І. К.	ГФ
17.	гурток "21st Century Education"	Плохута Т. М.	іноземних мов
18.	гурток "Comparative Analysis of Innovations"	Міхно С. В.	іноземних мов
19.	гурток "Comparative studies of medicine"	Козаченко Ю. С.	іноземних мов
20.	гурток "Cross-Cultural Communication"	Мальована Н. В.	іноземних мов
21.	творча студія "Студентське рекламне агенство"	Яненко Я. В.	ЖФ
22.	творча студія "Телевізійник"	Стоян Р.С.	ЖФ

№ з/п	Назва НТО	Керівник	Кафедра
23.	гурток "Нащадки Гіпократата"	Пилипенко-Фріцак Н. А.	МППГ
24.	гурток "Формування міжкультурної комунікації іноземних студентів"	Чернишова Т. Г.	МППГ
25.	"Політичний дискусійний клуб"	Назаров М. С.	ППСТ
Медичний інститут (НТО задекларовано на 10 із 17 кафедр)			
26.	гурток "Нормальна анатомія людини"	Бумейстер Л. В.	морфології
27.	гурток "Оперативної хірургії та топографічної анатомії"	Ткач Г. Ф.	морфології
28.	гурток "Біохімія та фармакологія"	Гребеник Л. І.	біофізики
29.	гурток "Внутрішньої медицини"	Коломієць О. О.	внутрішньої медицини
30.	гурток "Інфекційні хвороби з епідеміологією"	Чемич М. Д.	інфекційних хвороб
31.	гурток "Курс психіатрії та медичної психології"	Кустов А. В.	нейрохірургії
32.	гурток "Мікробіології, вірусології та імунології"	Бергілевич О. М.	гігієни та екології
33.	гурток "Патологічна анатомія"	Романюк А. М.	патологічної анатомії
34.	гурток "Педіатрія та дитячі інфекції"	Мозгова Ю. А.	педіатрії
35.	гурток "Стоматологія"	Животовський І. В.	ССМ
36.	гурток "Хірургії та онкології"	Винниченко І. О.	хірургії з дитячою хірургією
37.	гурток "Ендокринологія"	Мелеховець О. К.	сімейної медицини
38.	гурток "Акушерства та гінекології"	Болотна М. А.	акушерства та гінекології
39.	гурток "Biomaterials Research Group"	Погорелов М. В.	громадського здоров'я
40.	гурток "Неврологічний студентський науковий гурток"	Коленко О. І.	нейрохірургії та неврології
ННІ Права (НТО задекларовано на 3 із 5 кафедр)			
41.	гурток "Актуальні проблеми фінансового права України"	Плотнікова М. В.	МЄПЦПД
42.	гурток "Актуальні проблеми адміністративного права"	Резнік О. М.	АГП та ФЕБ
43.	гурток "Кримінальне судочинство в Україні"	Ільченко О. В.	КПДС
Факультет ТеСЕТ (НТО задекларовано на 3 із 9 кафедр)			
44.	"Авіамоделльний гурток СумДУ"	Осадчий І.О.	ТМВІ
45.	гурток "Inventor"	Панченко В. О.	ПГМ
46.	гурток "SMART"	Лісовенко Д. В.	ЗМідМ
47.	гурток «Судномодельнізм та судномодельний спорт»	Руденко П. В.	ПМ і ТКМ
48.	гурток «JETPROJECT»	Ратушний О. В.	ПГМ
49.	Експериментальний науково-дослідний студентський інститут	Залога В. О.	ТМВІ
ННІ ФЕМ ім. О. Балацького (НТО задекларовано на 2 із 5 кафедр)			
50.	гурток "Фінансовий аналітик"	Захаркіна Л. С.	ФіП
51.	Гурток «Креатив»	Біловодська О. А.	маркетингу та УІД
52.	Підприємницький клуб УЕР ННІ ФЕМ	Солодовніков С. М.	ФіП

Університет щорічно виступає організатором близько 25-ти *наукових конференцій молодих вчених та студентів*, серед яких у 2019 році будуть проведені у таблиці 3. Кожного року НТСА спільно з факультетами проводить студентську конференцію «Перший крок у науку», до участі у роботі якої залучаються понад 200 студентів молодших курсів та школярів. Конференція має на меті презентувати зазначений контингент учасників потенційним науковим керівникам з кафедр університету.

Таблиця 3 – Перелік наукових конференцій, що будуть проведені у 2019 році, організатором яких є університет, та які розраховані на участь студентів

№ з/п	Назва конференції	Інститут /факультет– організатор
1.	Студентська конференція «Перший крок у науку»	ЕлІТ(НТСА)
2.	Всеукраїнська студентська науково-практична конференція "Перекладацькі інновації"	ІФСК
3.	Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та викладачів "To Make the World Smarter and Safer".	ІФСК
4.	Всеукраїнська науково-практична студентська конференція «Наукова спільнота студентів ХХІ століття»	ІФСК
5.	Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених імені професора Балацького О.Ф. «Економічні проблеми сталого розвитку»	ФЕМ
6.	Всеукраїнська науково-технічна конференція «Сучасні технології у промисловому виробництві»	ТеСЕТ
7.	Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та викладачів «Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства»	ІФСК
8.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи»	Права
9.	Міжнародна науково-технічна конференція студентів та молодих вчених "Інформатика, Математика, Автоматика,	ЕлІТ
10.	Міжнародна науково-технічна конференція студентів та молодих вчених "Фізика, Електроніка, Електротехніка	ЕлІТ
11.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти»	ІФСК
12.	Міжнародна науково – практична конференція «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів»	Права
13.	Постійно діюча міжнародна інтернет-конференція «Сучасний менеджмент і економічний розвиток»	ФЕМ
14.	Міжнародна конференція «Наноматеріали: застосування та властивості»	ЕлІТ
15.	Міжнародна наукова конференція «Між хутором і світом: культурницька місія Пантелеймона Куліша»	ІФСК
16.	Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Біомедичні перспективи»	МІ
17.	Всеукраїнська конференція «Інфекційні хвороби в практиці лікаря-інтерніста: сучасні аспекти»	МІ
18.	Всеукраїнська науково-практична on-line конференція «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»	БТ «УАБС»

Починаючи з 2012 року у співавторстві зі студентами публікується понад 200 статей (табл. 4, 5). Проте, якщо до 2017 року кількість таких публікацій зростала, то у 2018 році їх кількість зменшилась. Дані у розрізі інститутів і факультетів ілюструє таблиця 5, з якої також слідує, що майже в усіх структурних підрозділах у 2018 році кількість опублікованих статей за участю студентів зменшилась. Щорічно у співавторстві із студентами публікується всередньому 1,5 тисячі тез доповідей, з яких близько 500 підготовлені студентами одноосібно (таб. 4, 6). У той час, за останні декілька років спостерігається тенденція до зменшення їх кількості. Дані про кількість охоронних документів які отримано за участю студентів наведено у таблицях 4 та 7.

Студенти СумДУ з 2006 року активно приймають участь у *Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт* з галузей знань і спеціальностей (далі – ВКСНР) та за кількістю призових місць (табл. 8) забезпечують університету перший показник серед усіх закладів вищої освіти України. Ефективність участі у ВКСНР, який розраховується за відношенням кількості призових напрямів до кількості напрямів у яких брали участь студенти університету, у 2017/2018 н.р. склала 70%. У той же час, студенти підготовлені дванадцятьма кафедрами МІ; двома кафедрами факультету ІФСК, інститутів БТ «УАБС», Конотопського і Шостинського; однією кафедрою факультету ЕЛІТ і інституту ФЕМ та кафедрою військової підготовки не отримали призових місць у 2017/2018 н.р. Серед переможців лише 25% студентів були виконавцями НДР з оплатою праці.

За підсумками проведення *Всеукраїнських студентських олімпіад* (далі – ВСО) останніми роками СумДУ займає місця у першій п'ятірці лідерів серед усіх закладів вищої освіти України (табл. 8, 9). Зокрема, у 2017/2018 н.р. СумДУ посів 2-е місце серед класичних університетів та 4-е в загальному рейтингу. Ефективність участі у ВСО 2017/2018 н.р. склала 36%. У порівнянні з попереднім роком у 2017/2018 н.р. погіршилися результати участі у ВСО за спеціальностями та дисциплінами: «Економіка підприємства», «Фінанси і кредит», «Міжнародна економіка» з дисциплінами «Міжнародна економіка», «Регіональна економіка», «Програмування й управління ІТ проектами», «Прикладне матеріалознавство», «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Загальна екологія», «Право», «Анатомія людини», «Фізіологія», «Патологічна фізіологія», «Медична біологія», «Інвестування», «Фінанси і кредит», «Облік і оподаткування», «Українська мова».

Незважаючи на значний приріст обсягів наукових досліджень, як за загальним, так і за спеціальним фондом, залишається відносно низьким показник залучення студентів до виконання держбюджетних НДР, господарчих договорів та грантів з оплатою праці (табл. 4, 10). Темпи залучення студентів до наукових досліджень з оплатою праці значно відстують від темпів зростання обсягу тематики. Усього до виконання НДР з оплатою праці залучено приблизно 1,5% студентів денної форми навчання.

З 2017 р. запроваджено щорічний конкурс грантів НТСА для студентів і аспірантів, у рамках якого здійснюється фінансова підтримка наукових досліджень та прикладних розробок членів НТСА. Запроваджено практику формування команд учасниць фестивалів інновацій та стартапів з числа команд проектів-переможців грантів НТСА.

Понад 50% дипломних робіт магістрів мають науково-дослідний характер (табл. 11). Поряд з цим у 2018/2019 н.р. цей показник зменшився майже у всіх інститутах і факультетах, окрім ННІ БТ «УАБС», де спостерігається більш як дворазове зростання.

В університеті реалізовано цілісна модель розробки освітніх програм та навчальних планів, яка передбачає, що вони формуються на компетентнісній основі з орієнтацією на результати навчання зі збалансуванням фундаментальної та фахової підготовки. Її основними характеристиками, що

забезпечують можливість поєднання навчальної та наукової діяльності та активізацію наукової роботи здобувачів вищої освіти, є:

- включення до навчальних планів широкого переліку дисциплін вільного вибору для розвитку освітніх траєкторій студентів та формування на цій основі дослідницьких навичок здобувачів вищої освіти, в тому числі навичок обробки інформації та роботи з даними;

- фундаменталізація бакалаврських освітніх програм на основі обов'язкового включення до них освітніх компонентів, спрямованих на набуття компетентностей, що становлять основу професійної підготовки, дають змогу постійно здобувати нові знання, забезпечують мобільність у межах здобутої професії, цим самим забезпечуючи конкурентоспроможність на ринку праці та підвищують здатність проводити власні наукові дослідження;

- включення до навчальних планів всіх освітньо-наукових програм другого рівня як обов'язковий компонент навчальну дисципліну «Організація наукової діяльності» для забезпечення здатності здобувачів вищої освіти проводити дослідження на відповідному рівні.

За більшістю спеціальностей викладаються навчальні дисципліни з методології та методики проведення наукових досліджень (табл. 12).

У бакалаврських освітніх програмах формування здатності до проведення досліджень забезпечується, насамперед, дисциплінами циклу фундаментальної підготовки. Частка спеціальностей, що мають освітній компонент, призначений для формування дослідницьких компетентностей, становить 15 %, при цьому основна їх частка сконцентрована на факультеті ТеСЕТ.

Водночас, слід звернути увагу на те, що 53 % магістерських освітніх програм не містять освітніх компонентів, що прямо забезпечують набуття дослідницьких компетентностей здобувачів вищої освіти, а наукова складова реалізується через виконання курсових робіт (проектів) та виконання кваліфікаційних робіт. Зважаючи на це, необхідно підвищити якість виконання цих робіт та забезпечити набуття дослідницьких компетентностей у межах вивчення фахових дисциплін зі спеціальності.

Аналіз результатів вступу до аспірантури СумДУ у 2018 році (табл. 13) показує, що контингент вступників до аспірантури сформувався більш ніж на 60 % з випускників СумДУ різних років. З них переважну більшість склали випускники 2017/2018 н.р. Із даних наведених у таблиці 13 слідує, що лише приблизно 5% випускників магістратури університету вступають до аспірантури СумДУ.

З 2018 року в університеті функціонує координаційна рада з підтримки університетських стартапів, якою спільно з правлінням НТСА було забезпечено участь університетських команд у Всеукраїнських та міжнародних конкурсах пов'язаних зі стартапами та інноваціями, зокрема:

- Третьому Всеукраїнському фестивалю інновацій (подано 11 заявок, чим було забезпечено другий показник серед ЗВО України; дві команди пройшли до фіналу, одна з яких посіла друге місце за секцією: Стартап-проекти);

- Щорічному фестивалю «Sikorsky Challenge» (Проект «Nanoink 2D&3D» здобув перемогу у номінації «Краща ідея»);

- Міжнародній студентській бізнес-грі «Корпорація ідей 5» (команда «FEMily» зайняла 3 місце серед 16 команд учасниць);

- Конкурсі інтелектуальної власності IP-марафон, що проходив в рамках міжнародного форуму «Innovation market 2018»;

- Четвертому Всеукраїнському фестивалю інновацій (організаторами було відібрано до фіналу чотири команди СумДУ, з яких дві увійшли до десятки кращих).

Окремим важливим напрямом роботи правління НТСА стала співпраця з мережею академічних бізнес інкубаторів – YEP. У 2018 році зареєстровано 3 підприємницькі клуби в університеті з 25 в Україні.

У реалізації та супроводженні Цільової комплексної програми «Організація наукової роботи студентів в органічному поєднанні з навчальним процесом» бере участь Наукове товариство студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених, яке було створене у 2015 році. У своїй діяльності воно спирається на «Положення про наукове товариство студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених», що було прийняте відповідно до статті 41 Закону України «Про вищу освіту», де зазначено, що в закладах вищої освіти та їхніх структурних підрозділах діють наукові товариства студентів (слухачів), аспірантів, докторантів та молодих вчених, які є частиною системи громадського самоврядування відповідних ЗВО. Основною метою Наукового товариства є створення умов для розвитку і реалізації наукового потенціалу молоді, формуванню в неї наукового мислення і навичок дослідницької роботи, її участі у вирішенні актуальних проблем сучасної науки. Важливим завданням Наукового товариства є захист прав та інтересів осіб, які навчаються або працюють в університеті, зокрема щодо питань наукової діяльності, підтримки наукоємних ідей, інновацій та обміну знаннями.

Таблиця 4 – Основні показники студентської наукової роботи (станом на 31 грудня відповідного року)

Показники	Роки												
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Кількість студентів денної форми навчання	6296	6533	6627	6655	6570	6606	6270	6295	6727	6732	8813	8871	8378
2. Кількість студентів, які залучаються до наукової роботи	1683	1714	1732	1520	1645	1688	1758	1790	1846	1901	2376	2416	2580
3. Опубліковано:	88	82	95	129	177	166	205	202	213	239	277	345	291
3.1 – статей за участі студентів													
3.2 – тез за участі студентів													
у т.ч. самостійно студентами													
3.3 – охоронних документів за участі студентів	16	7	8	14	10	17	19	18	29	18	30	22	18
4. Участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт:	126	155	174	195	203	227	227	224	236	261	285	301	332
4.1 – направлено робіт на II тур													
4.2 – призових місць													
5. Участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді:	168	150	159	170	185	188	170	200	126	177	207	248	262
5.1 – кількість учасників II етапу													
5.2 – призових місць													
6. Кількість студентів - виконавців науково-дослідних робіт з оплатою праці	35	53	72	79	68	65	57	98	82	104	152	136	140
6.1 – за рахунок загального фонду	34	43	41	53	41	49	32	45	28	64	106	102	124
6.2 – за рахунок спеціального фонду	1	10	31	26	27	15	25	53	54	40	46	34	16

Таблиця 5– Дані про кількість опублікованих статей за участю студентів

Інститут/ факультет	Роки											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ІФСК	11	15	16	15	20	19	36	46	38	47	70	74
Права	-	-	-	12	0	2	15	15	25	73	78	61
БТ "УАБС"	-	-	-	-	-	-	-	-	46	20	45	40
Медичний	14	24	24	11	18	37	27	31	22	44	40	35
ЕлІТ	19	24	29	29	37	39	44	40	40	28	62	32
ТеСЕТ	11	19	34	40	29	38	20	27	28	11	19	27
ФЕМ	26	12	21	47	53	65	53	47	34	46	27	25
Шостинський	1	1	2	3	5	3	3	3	1	2	4	3
Каф. ВП	-	-	-	-	2	2	1	0	1	2	0	1
Конотопський	0	0	3	2	2	0	3	7	5	4	1	0
Всього	82	95	129	177	166	205	202	213	239	277	345	291

Таблиця 6– Дані про кількість опублікованих тез за участю студентів

Інститут/ факультет	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
ІФСК	299	281	328	253	224
Права	56	90	181	220	203
ЕлІТ	250	264	250	205	178
ФЕМ	298	228	215	229	177
Медичний	249	257	381	365	127
ТеСЕТ	187	194	246	237	127
БТ«УАБС»	-	-	100	70	106
Конотопський	39	45	25	29	21
Шостинський	44	31	47	15	9
Каф. ВП	2	4	3	0	6
Всього	1420	1473	1776	1539	1178

Таблиця 7– Дані про кількість отриманих охоронних документів за участю студентів

Інститут/ факультет	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
ТеСЕТ	16	11	21	13	11
Медичний	8	1	2	3	5
Каф. ВП	2	3	1	4	5
ЕлІТ	5	3	7	4	2
ФЕМ	2	0	6	0	0
ІФСК	2	0	0	0	0
Шостинський	0	1	0	1	0
Всього	29	18	30	22	18

* ряд охоронних документів отримні студентами з різних факультетів у співавторстві

Таблиця 8 – Кількість призових місць на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт (ВКСНР) та Всеукраїнській студентській олімпіаді (ВСО) по інститутах та факультетах

Інститут/ факультет	Кількість призових місць у ВКСНР/ВСО											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
БТ"УАБС"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6/3	7/7	12/6
Каф. ВІП	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	1/-	1/-	0/-
ЕлІТ	9/7	10/2	9/4	9/3	17/3	14*/6	13/5	15/7	24/5	18/3	29/4	21/9
ІФСК	8/2	10/2	13/0	7/5	8/5	6/2	4/2	6/5	7/1	7/1	7/2	5/1
КІ	1/0	0/0	0/0	2/0	0/0	0/0	1/0	3/0	1/0	0/0	3/0	1/0
Медичний	7/12	6/8	6/3	8/6	7/3	11/9	5/7	12/4	7/4	7/12	8/9	5/8
Права	-	-	-	-	3/0	4/1	3/2	7/1	13/1	11/3	12/2	19/1
ТеСЕТ	6/5	9/10	13/7	14/11	14/10	13*/13	16/10	17/6	21/10	21/13	28/11	22/14
ФЕМ	5/3	5/4	10/2	12/6	15/7	10/11	11/5	12/4	15/8	11/5	14/7	14/9
ШІ	0/0	2/0	1/0	1/0	1/0	2/0	1/0	1/0	1/0	3/1	0/0	4/1
Всього по універси- тету	36/29	42/26	52/16	53/31	65/28	59*/42	54/31	74/27	87/29	85/41	108/41	103/48

* окремими науковими роботами студентів керували викладачі з різних факультетів

Таблиця 9 – Кількість призових місць на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузей знань та спеціальностей та Всеукраїнській студентській олімпіаді по кафедрах

Кафедра	ВКСНР/ВСО (2016-2017 н. р.)	ВКСНР/ВСО (2017-2018 н. р.)
ННІ БТ «УАБС»		
Фінансів, банківської справи та страхування	2/4	5/3
Міжнародної економіки	2/0	6/0
Економічної кібернетики	1/2*	0/3*
Теоретичної та прикладної економіки	0/0	0/0
Бухгалтерського обліку і аудиту	2/1	1/0
Іноземних мов	0/0	0/0
Всього	7/7	12/6
Кафедра військової підготовки		
Кафедра Військової підготовки	1/-	0/-
ЕлІТ		
Електроенергетики	5/1	1/2
Електроніки і комп'ютерної техніки	4/0	1/1
Електроніки, загальної та теоретичної фізики	4/1	2/1
Комп'ютерних наук	13/1	15/3
Прикладної математики та моделювання складних систем	1/0	1/1
Наноелектроніки	4/0	1/0
Математичного аналізу і методів оптимізації	0/1	0/1
Всього	29/4	21/9
ІФСК		
Журналістики та філології	3/2	1/1
Германської філології	3/0	0/0
Філософії	1/0	0/0
Іноземних мов	0/0	2*/0
Психології, політології та соціокультурних технологій	0/0	4*/0
Мовної підготовки іноземних громадян (немає відповідних олімпіад)	0/-	-/-
Всього	7/2	5/1
Конопотський інститут		
Фундаментальних та загальнонаукових дисциплін	2/0	0/0
Економіки і управління	0/0	1/0
Електронних приладів та автоматики	0/0	0/0

Кафедра	ВКСНР/ВСО (2016-2017 н. р.)	ВКСНР/ВСО (2017-2018 н. р.)
Суспільно-гуманітарних дисциплін	1/-	0/0
Всього	3/0	1/0
Медичний інститут		
Акушерства та гінекології	0/0	0/0
Морфології	1/1	0/0
Біофізики, біохімії, фармакології та біомолекулярної інженерії	1/0	1
Хірургії та онкології	0/1	3
Фізіології і патофізіології	2/3	0/0
Громадського здоров'я	2/1	2/1
Загальної хірургії, радіаційної медицини та фтизіатрії	0/0	0/0
Інфекційних хвороб з епідеміологією	0/1	1/1
Нейрохірургії та неврології	0/1	0/1
Патологічної анатомії	0/1	0/1
Педіатрії	0/0	0/0
Сімейної медицини	0/0	0/0
Стоматології	0/0	0/0
Внутрішньої медицини ПО	1/0	1/0
Фізичного виховання і спорту	1/0	1/0
Фізичної реабілітації та спортивної медицини	0/0	0/0
Всього	8/9	5/8
ННІ права		
Конституційного права, теорії та історії держави і права	3/0	3/0
Міжнародного, європейського та ЦПД	2/2*	8/1
Адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки	7/1*	5/0
Кримінально-правових дисциплін та судочинства	1/0	2/0
Всього	12/2	19/1
TeCET		
Загальної механіки та динаміки машин	3*/0	2/1
Секція Опору матеріалів	1/0	0/1
Загальної хімії	1/0	1/1
Технології машинобудування, верстати та інструменти	6*/2	3/4
Прикладного матеріалознавства та ТКМ	5/1	5/0
Прикладної гідроаеромеханіки	2/2	1/4
Прикладної екології	4/4	4/2
Процесів та обладнання хімічних та нафтопереробних виробництв (немає відповідних олімпіад)	7*/-	1/-
Технічної теплофізики	5/2	5/1
Всього	28/11	22/14
ННІ ФЕМ ім. Олега Балацького		
Економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування	5/3*	7/3*
Управління	5/0	2/1
Фінансів і підприємництва	1/1	0/3
Маркетингу та управління інноваційною діяльністю	3/0	5/2
Економічної теорії	0/3	-
Всього	14/7	14/9
Шостинський інститут		
Фундаментальних та загальнонаукових дисциплін	0/0	0/0
Хімічної технології високомолекулярних сполук	0/0	0/1
Економіки та управління	0/0	3/0
Системотехніки та інформаційних технологій	0/0	1/0
Всього	0/0	4/1

* окремими науковими роботами студентів керували викладачі з різних факультетів або кафедр

Таблиця 10 – Кількість студентів, які залучаються до виконання НДР з оплатою праці за загальним (з/ф) та спеціальним фондами (с/ф)

Інститут/факультет	Кількість студентів		
		2017 рік	2018 рік
БТ "УАБС"	Всього:	8	25
	у т.ч. з/ф	8	25
	у т.ч. с/ф	0	0
ЕЛІТ	Всього:	46	40
	у т.ч. з/ф	45	39
	у т.ч. с/ф	1	1
ІФСК	Всього:	3	0
	у т.ч. з/ф	0	0
	у т.ч. с/ф	3	0
Медичний	Всього:	24	29
	у т.ч. з/ф	22	23
	у т.ч. с/ф	2	6
Права	Всього:	8	4
	у т.ч. з/ф	5	4
	у т.ч. с/ф	3	0
ТеСЕТ	Всього:	25	18
	у т.ч. з/ф	8	9
	у т.ч. с/ф	17	9
ФЕМ	Всього:	19	21
	у т.ч. з/ф	14	21
	у т.ч. с/ф	5	0
НДЧ	Всього:	3	3
	у т.ч. з/ф	0	0
	у т.ч. с/ф	3	3

Таблиця 11 – Кількість дипломних робіт магістрів науково-дослідного характеру (у дужках наведено відсоток від загальної кількості робіт)

Інститут/факультет	Кількість робіт	
	2017/2018 н. р.	2018/2019 н. р.
Медичний		16(100%)*
ФЕМ	159(92%)	98(85%)
ІФСК	74(86%)	61(80%)
БТ «УАБС»	33(25%)	103(79%)
ЕЛІТ	161(85%)	56(79%)
ТеСЕТ	110(90%)	91(61%)
Права		39(50%)

* наведено дані лише за спеціальністю Фізична культура і спорт, студенти спеціальностей Лікувальна справа та Стоматологія складають практично-орієнтований державний іспит

Таблиця 12– Перелік навчальних дисциплін з методології та методики проведення наукових досліджень

№	Спеціальність	Освітня програма	Назва компонента	Курс/ семестр	Год./кр.
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»					
Бакалавр					
1.	Економіка	Економічна кібернетика; Бізнес-аналітика	-	-	-
2.	Облік і оподаткування	Облік і аудит			
3.	Фінанси, банківська справа та страхування	Державні та місцеві фінанси; Банківська справа			
4.	Міжнародні економічні відносини	Міжнародні економічні відносини			
Магістр					
5.	Економіка	Економічна кібернетика (ОНП)	Організація наукової діяльності	1/1	150/5
		Економічна кібернетика	Методологія наукових досліджень в інформаційній економіці	1/2	150/5
6.	Облік і оподаткування	Облік, аудит і оподаткування в міжнародному бізнесі (ОНП)	Організація наукової діяльності	2/3	150/5
		Облік і оподаткування	-	-	-
7.	Фінанси, банківська справа та страхування	Фінанси; Банківська справа	-	-	-
8.	Міжнародні економічні відносини	Міжнародна торгівля та логістичні послуги; Міжнародний бізнес	-	-	-
Факультет електроніки та інформаційних технологій					
Бакалавр					
9.	Середня освіта (Фізика)	Середня освіта (Фізика)	-	-	-
10.	Прикладна математика	Прикладна математика	Методи наукових обчислень	2/4	150/5
11.	Комп'ютерні науки	Інформатика; Інформаційно-комунікаційні технології; Інформаційні технології проектування	-	-	-
12.	Кібербезпека	Кібербезпека	-	-	-
13.	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	Електротехнічні системи електроспоживання	-	-	-
14.	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	Комп'ютеризовані системи управління та робототехніка	-	-	-
15.	Мікро- та наносистемна техніка	Нанотехнології та біомедичні системи	-	-	-
16.	Електроніка	Електронні інформаційні системи; Електронні системи та компоненти	-	-	-
17.	Телекомунікації та радіотехніка	Мережеві та інтернет-технології	-	-	-
Магістр					
18.	Комп'ютерні науки	Інформатика (ОНП); Інформаційно технологічні процеси (ОНП)	Організація наукової діяльності	2/3	150/5
			Методологія наукових досліджень	2/3	150/5

№	Спеціальність	Освітня програма	Назва компонента	Курс/ семестр	Год./кр.
			Науково-дослідна робота	2/3	150/5
			Науково-дослідна практика	2/4	300/10
			Науково-дослідна робота	2/3	150/5
19.	Прикладна математика	Прикладна математика (ОНП)	Організація наукової діяльності	2/3	150/5
			Науково-дослідна практика	2/4	300/10
20.	Електроніка	Електронні інформаційні системи (ОНП)	Основи наукових досліджень в електроніці	2/3	150/5
			Організація наукової діяльності	2/3	150/5
			Науково-дослідна практика	2/4	300/10
			Науково-дослідна робота	1/2	150/5
		Електронні інформаційні системи; Електронні системи та компоненти	-	-	-
21.	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	Електротехнічні системи електроспоживання	-	-	-
22.	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	Комп'ютеризовані системи управління та робототехніка	-	-	-
23.	Мікро-та наносистемна техніка	Нанотехнології та біомедичні системи (ОНП)	Експериментальні методи дослідження матеріалів	2/3	150/5
			Організація наукової діяльності	2/3	150/5
			Науково-дослідна практика	2/4	150/5
		Нанотехнології та біомедичні системи	-	-	-
24.	Біомедична інженерія	Біомедичні прилади та системи	-	-	-
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій					
Бакалавр					
25.	Філологія	Германські мови та літератури	Основи наукових досліджень з іноземної філології	4/7	150/5
26.	Менеджмент соціокультурної діяльності	Менеджмент соціокультурної діяльності	-	-	-
27.	Психологія	Психологія	-	-	-
28.	Журналістика	Реклама і зв'язки з громадськістю Журналістика	Теорія журналістики та основи наукових досліджень	1,2/2/3	150/5
29.	Соціальна робота	Соціальна робота	-	-	-
Магістр					
30.	Філологія	Германські мови та літератури	Основи наукової діяльності	2/3	150/5
			Науково-дослідна робота	1/2	150/5

№	Спеціальність	Освітня програма	Назва компонента	Курс/ семестр	Год./кр.
31.	Журналістика	Реклама і зв'язки з громадськістю; Журналістика	Науковий практикум зі спеціальності	1/2	150/5
Медичний інститут					
Бакалавр					
32.	Фізична терапія, ерготерапія	Фізична терапія	Основи науково-дослідної роботи	3/6	150/5
33.	Фізична культура і спорт	Фізична культура і спорт	-	-	-
34.	Громадське здоров'я	Громадське здоров'я	-	-	-
Магістр					
35.	Фізична культура і спорт	Фізична культура і спорт	Технології наукових досліджень у фізичній культурі та спорті	1/1	150/5
36.	Стоматологія	Стоматологія	-	-	-
37.	Медицина	Медицина	-	-	-
38.	Педіатрія	Педіатрія	-	-	-
Навчально-науковий інститут права					
Бакалавр					
39.	Право	Право	-	-	-
40.	Історія та археологія	Історія	-	-	-
41.	Міжнародне право	Міжнародне право	-	-	-
Магістр					
42.	Право	Правознавство Інтелектуальна власність Медичне право	Методологія та організація наукових досліджень	1/1	150/5
Факультет технічних систем та енергоефективних технологій					
Бакалавр					
43.	Прикладна механіка	Технології машинобудування	Експериментальні методи дослідження технологічних процесів та систем	4/7	150/5
		Комп'ютерний інжиніринг в механіці	Експериментальні методи дослідження в механіці	4/7	150/5
		Гідравлічні машини, гідроприводи та гідропневмоавтоматика	-	-	-
44.	Галузеве машинобудування	Металорізальні верстати та системи Комп'ютерний інжиніринг обладнання хімічних виробництв Обладнання нафто- та газопереробних виробництв	-	-	-
		Холодильні машини і установки; Компресори, пневмоагрегати та вакуумна техніка	-	-	-
45.	Енергетичне машинобудування	Холодильні машини і установки; Компресори, пневмоагрегати та вакуумна техніка	-	-	-
46.	Теплоенергетика	Енергетичний менеджмент	-	-	-
47.	Технології захисту навколишнього середовища	Технології захисту навколишнього середовища	Основи наукових досліджень	3/5	150/5
48.	Екологія	Екологія та охорона навколишнього середовища	Основи наукових досліджень	3/5	150/5
49.	Хімія	Прикладна хімія	-	-	-

№	Спеціальність	Освітня програма	Назва компонента	Курс/ семестр	Год./кр.
50.	Матеріалознавство	Прикладне матеріалознавство	Основи наукових досліджень та системний підхід до вирішення інженерних проблем	2/3	150/5
Магістр					
51.	Матеріалознавство	Прикладне матеріалознавство	Науково-дослідна практика	2/3	180/6
52.	Енергетичне машинобудування	Компресори, пневмоагрегати та вакуумна техніка	Науково-дослідна робота	1/1	150/5
			Основи наукових досліджень і дослідження компресорних машин	1/1,2	150/5
53.		Холодильні машини та установки	Науково-дослідна робота	1/2	150/5
			Основи наукових досліджень	1/1,2	150/5
54.	Екологія	Екологія та охорона навколишнього середовища	Наукові дослідження в екології / Наукові дослідження у веденні лісового господарства	1/2	150/5
55.	Галузеве машинобудування	Металорізальні верстати та системи	-	-	-
		Обладнання хімічних виробництв і підприємств будівельних матеріалів	Наукові дослідження у галузі хімічних і нафтогазопереробних виробництв	1/1	150/5
56.	Прикладна механіка	Гідравлічні машини, гідроприводи та гідропневмоавтоматика Технології машинобудування Комп'ютерна механіка	-	-	-
57.	Технології захисту навколишнього середовища	Технології захисту навколишнього середовища	-	-	-
58.	Теплоенергетика	Енергетичний менеджмент	-	-	-
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту імені Олега Балацького					
Бакалавр					
59.	Економіка	Економіка і бізнес	-	-	-
60.	Маркетинг	Маркетинг			
61.	Фінанси, банківська справа та страхування	Фінанси та облік в підприємстві			
62.	Менеджмент	Менеджмент			
63.	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Електронний бізнес, фінанси та комунікації			
64.	Публічне управління та адміністрування	Публічне управління та адміністрування			
Магістр					
65.	Менеджмент	Бізнес-адміністрування	-	-	-
		Управління проектами	-	-	-
		Менеджмент організацій та адміністрування (ОНП)	Організація наукової діяльності	1/1	150/5
			Методологія та організація наукових досліджень	2/3	150/5

№	Спеціальність	Освітня програма	Назва компонента	Курс/ семестр	Год./кр.
			Науково-дослідна практика та підготовка НДР	2/4	300/10
		Менеджмент організацій та адміністрування	-	-	-
66.	Фінанси, банківська справа та страхування	Фінанси, банківська справа та страхування (ОНП)	Методи наукових досліджень	1/2	150/5
			Організація наукової діяльності	2/3	150/5
			Науково-дослідна робота	2/4	300/10
		Фінанси і аудит підприємництва	-	-	-
67.	Публічне управління та адміністрування	Адміністративний менеджмент	-	-	-
68.	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Підприємництво, торгівля та логістика	-	-	-
69.		Інвестиції, підприємництво та стартапи	-	-	-
70.	Маркетинг	Маркетинг	Наукові дослідження у маркетингу	1/1	150/5
71.	Економіка	Економіка та бізнес-інновації	-	-	-
		Економіка довкілля	-	-	-

Таблиця 13 – Показники вступу до аспірантури СумДУ у 2018 році

Інститут/ факультет	Вступили до аспірантури				Випуск 2017/18 н.р. за денною формою навчання, осіб
	Всього, осіб	З них випускники СумДУ усіх років, осіб	З них випускники СумДУ 2017/18 н.р.		
			осіб	у % до випуску 2017/18 н.р.	
БТ "УАБС"	21	7	7	5,3%	131
ЕЛІТ	17	17	17	7,7%	220
ІФСК	6	5	4	4,6%	92
Медичний	35	22	9	2,3%	394
Права	19	7	7	8,5%	82
ТеСЕТ	20	17	11	7,2%	153
ФЕМ	28	18	9	4,8%	186
Всього	146	93	64	5,1%	1258

IV. Основні завдання та заходи реалізації Програми

1. Для трансформації освітнього процесу на базі моделі органічного поєднання навчальної та наукової діяльності, охоплення якомога більшого контингенту здобувачів вищої освіти формами організації навчального процесу з науковою складовою на системному рівні необхідно організувати роботу щодо:

– оновлення та вдосконалення змісту бакалаврських та магістерських освітніх програм на основі зміцнення фундаментальної підготовки; інтеграції навчального процесу та наукових досліджень; відповідності тематики наукових досліджень змісту дисциплін; підвищення рівня володіння інформаційними технологіями, аналізом даних тощо.

– розширення варіативної частини освітніх програм шляхом включення дисциплін, що забезпечують підготовку у сфері методології та методики наукових досліджень, формують методологічну культуру, необхідну для організації та проведення наукових досліджень та професійної діяльності в обраній галузі;

– розробки та впровадження інноваційних методів навчання й викладання, зокрема, започаткування за окремими дисциплінами проведення науково-методичних семінарів, дискусійних наукових семінарів, проблемно-орієнтованих наукових семінарів;

– посилення ролі самостійної роботи студентів з елементами наукової творчості, зокрема з застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій;

– розвитку проектного навчання здобувачів вищої освіти шляхом забезпечення їх участі в діяльності наукових, виробничих, інноваційних (бізнес-інкубаторів, стартап-школи) підрозділів університету в рамках фундаментальних та прикладних досліджень, у тому числі міждисциплінарних.

Відповідальні: директори інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедр.

2. Постійно вдосконалювати механізми інтеграції навчальної, наукової та інноваційної діяльності та використовувати для досягнення цих цілей кадровий, науковий і виробничий потенціал університету, ресурси бібліотечної, інформаційної та комунікаційної мереж, тощо.

Відповідальні: перший проректор, проректор з наукової роботи, проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародної діяльності та технічного забезпечення.

3. Для активізації і стимулювання студентської наукової діяльності та зближення наукової і освітньої компонент у навчальному процесі передбачається вдосконалення нормативної бази, що забезпечує реалізацію Програми, зокрема, шляхом:

– затвердження у новій редакції Положення про діяльність молодіжних наукових творчих об'єднань у СумДУ, Положення про гранти Наукового товариства, студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених СумДУ, Положення про стимулювання студентів та їх керівників за досягнуті результати у конкурсах студентських наукових робіт та предметних олімпіадах всеукраїнського та міжнародного рівнів та Положення про формування накладних витрат науково-дослідної частини;

– розробки та затвердження Положення про стартап-школу та Положення про стимулювання наукових і науково-педагогічних працівників за керівництво науковою роботою студентів та доаспірантську підготовку.

Відповідальні: проректор з наукової роботи, голова НТСА.

4. Для підвищення рівня вимог до фундаментальної та фахової підготовки вступників до аспірантури, їх наукового доробку, доцільно організовувати групи доаспірантської підготовки для студентів, які бажають продовжити навчання на третьому освітньому рівні та проявили себе в науковій діяльності, і виконанні НДР з оплатою праці, були співавторами наукових статей, переможцями Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, Всеукраїнських студентських олімпіад, інших конкурсів, виконували функції асистента викладача тощо. Потребує розробки Положення про доаспірантську підготовку, що на системному рівні формалізує процес формування студентами освітньої траєкторії, тісно пов'язаної з науковою діяльністю та опануванням необхідними компетентностями дослідника, що, як результат, передбачатиме продовження навчання в аспірантурі.

Відповідальні: директор департаменту по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів, проректор з наукової роботи, голова НТСА.

5. Передбачити розробку нормативного документу, який би забезпечував можливість зарахування результатів міжнародних, всеукраїнських конкурсів, олімпіад конференцій як результатів навчання на рівні окремих освітніх компонентів (курскових проектів, робіт, навчальних дисциплін, окремих модулів, розділів навчальних дисциплін) навчальних планів.

Відповідальні: перший проректор, начальник організаційно-методичного управління.

6. Для підвищення якості наукових досліджень у процесі навчання доцільно забезпечити безперервність та наступність тематики робіт здобувачів вищої освіти за схемою: курсова робота з дисципліни – комплексна курсова робота зі спеціальності (або кваліфікаційна робота бакалавра) – кваліфікаційна робота магістра – дисертація доктора філософії.

Відповідальні: завідувачі випускових кафедр.

7. Необхідно запровадити комплекс заходів щодо забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти на замовлення наукових установ та використовувати їх, як бази практик, що дозволить працевлаштовувати випускників університету у наукових установах та посилить участь майбутніх роботодавців у підготовці фахівців.

Відповідальні: начальник відділу практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів, завідувачі кафедр.

8. Для залучення до наукової роботи тих студентів, які до навчання в університеті мали певні здобутки (були призерами та переможцями конкурсів МАН, районних, міських, обласних, всеукраїнських предметних олімпіад та конкурсів наукових робіт, закінчили загальноосвітні навчальні заклади, коледжі та технікуми з відзнакою, були випускниками університетського центру науково-технічної творчості шкільної молоді тощо) слід на постійній основі забезпечити їх методичною та інформаційно-консультативною допомогою, залучати до участі у НТО та заходах із популяризації наукової діяльності, зокрема студентської конференції «Перший крок у науку».

Відповідальні: правління НТСА, разом зі студентським самоврядуванням.

9. Для збільшення кількості здобувачів вищої освіти, долучених до наукової роботи необхідно:
– сприяти функціонуванню наявних молодіжних наукових творчих об'єднань (студентських наукових гуртків, центрів, лабораторій тощо) та створенню нових, діяльність яких буде спрямована на впровадження результатів розробок здобувачів вищої освіти, зокрема, через створення стартапів;

Відповідальні: директори інститутів, декани факультетів;

– на системному рівні залучати здобувачів вищої освіти до виконання науково-дослідних робіт з оплатою праці із загального та спеціального фондів університету. Зокрема, рекомендується науковим керівникам держбюджетних НДР участь студентів у їх виконанні в пропорції не менше одного студента на кожні 100 тис. грн річного обсягу фінансування. Потрібно постійно вдосконалювати механізми залучення студентів до виконання господарчих договорів, зокрема доцільним є зменшення накладних витрат за договорами у разі залучення студентів з оплатою праці.

Відповідальні: проректор з наукової роботи, начальник науково-дослідної частини, завідувачі кафедр.

10. Доцільно формувати студентські інтелектуальні загони для виконання студентами господарських договорів та інших науково-дослідних робіт, зокрема при проходженні ними практик.

Відповідальні: завідувачі випускових кафедр, правління НТСА, відділ практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів.

11. Для розвитку практико-орієнтованої підготовки здобувачів вищої освіти, впровадження принципів дуальної освіти сприяти залученню студентів до оплачуваної роботи за фахом (Work-Study) в університетських структурних підрозділах.

Відповідальні: проректори за напрямками, директори інститутів та декани факультетів.

12. З метою розвитку академічної мобільності здобувачів вищої освіти надавати їм методичну та інформаційну допомогу щодо участі у конкурсах на індивідуальні гранти від міжнародних фондів, наукового стажування в іноземних університетах і наукових установах, літніх школах тощо.

Відповідальні: заступники директорів, деканів з міжнародної діяльності.

13. Важливим завданням є підготовка студентів до участі у конкурсах студентських наукових робіт, предметних олімпіадах, інших наукових та творчих змаганнях (конкурсах) та забезпечення ефективності участі у других турах Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з та Всеукраїнської студентської олімпіади не гірше середньостатистичного показника за останні три роки. У рамках реалізації цього завдання рекомендується проводити попередні захисти робіт на наукових семінарах структурних підрозділів.

Відповідальні: перший проректор, проректор з наукової роботи, директори інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедр голова НТСА.

14. Для популяризації та інформування про здобутки студентів у науковій роботі, зокрема, перемог у конкурсах наукових робіт та олімпіадах, публікацій статей, отримання охоронних документів, створення стартапів тощо необхідно:

– постійно оновлювати відповідні інформаційні блоки на дошках оголошень, сайтах інститутів, факультетів, кафедр;

Відповідальні: директори інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедр;

– висвітлювати ці події у засобах масової інформації, газеті «Резонанс», на офіційних сайтах університету та НТСА, у соціальних мережах, передбачивши при цьому створення рубрики (Інтернет-сторінки) «Кращі студенти – науковці».

Відповідальні: начальник Прес-центру, редактор газети «Резонанс», начальник центру вебометрії та веб-маркетингу, голова НТСА.

15. В індивідуальних планах науково-педагогічних працівників планувати керівництво науковою роботою студентів у розділі наукова робота.

Відповідальні: завідувачі кафедр.

16. Для опанування здобувачами вищої освіти компетентностями, пов'язаними з започаткуванням та веденням бізнесу за механізмами академічного підприємництва, потребує завершення робіт зі створення стартап-школи.

Відповідальні: координаційна рада з питань університетських стартапів, правління НТСА.

17. Рекомендувати Правлінню Наукового товариства студентів (слухачів), аспірантів, докторантів та молодих вчених:

- щорічно проводити студентську конференцію «Перший крок у науку»;
- впровадити практику регулярного проведення наукових семінарів з науково-дослідними групами студентів із залученням до керівництва семінарами аспірантів університету;
- щорічно проводити конкурс на гранти НТСА;
- інформувати ректорат та структурні підрозділи університету про перспективні проекти студентів, що надалі можуть бути комерціалізовані через укладання госпдоговорів чи створення стартапів, а також матимуть позитивний вплив на імідж університету;
- щорічно розробляти календар стартап-конкурсів, фестивалів, виставок, що проходять протягом календарного року в Україні;
- на сайті НТСА сформувати та регулярно оновлювати інформаційні матеріали на стартап тематику та оприлюднювати відповідні посилання;
- постійно формувати команди для участі у конкурсах стартапів, фестивалів інновацій, зокрема, з виконавців грантів НТСА;
- підтримувати діяльність підприємницьких клубів, зокрема, у рамках співпраці з мережею академічних бізнес-інкубаторів YEP;
- спільно зі студентським самоврядуванням щорічно проводити анкетування для моніторингу проблем здобувачів вищої освіти у науковій сфері;
- постійно інформувати кафедри про здобувачів вищої освіти, які виявили бажання займатись науковою діяльністю, беруть участь у заходах НТСА, зокрема, щорічній студентській конференції «Перший крок в науку», навчаються у стартап-школі тощо;
- проводити інформаційні заходи, спрямовані на поширення серед студентів усіх курсів та молодих вчених інформації про наукові здобутки та досягнення університету;
- продовжити практику проведення тренінгів та семінарів для здобувачів вищої освіти з підготовки грантових заявок, ораторського мистецтва, комерціалізації результатів наукових досліджень, створення стартапів тощо;

- сприяти залученню до наукової діяльності іноземних студентів як потенційних вступників до аспірантури СумДУ;
- підтримувати НТО, що функціонують на постійній основі, результати діяльності яких мають перспективи до впровадження, зокрема, через створення стартапів;
- сприяти розвитку міждисциплінарних досліджень студентів та аспірантів, зокрема, тих, що можуть бути комерційно привабливими;
- сприяти проведенню інформаційних заходів наукового характеру з залученням школярів.

18. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» щорічно за поданням правління НТСА вносити пропозиції щодо виділення коштів на фінансування НТСА.

*Відповідальні: проректор з фінансово-економічної діяльності,
проректор з наукової роботи.*

19. У рейтингах структурних підрозділів та при розробці нових редакцій положень, направлених на стимулювання наукової роботи та роботи з підготовки наукових кадрів та інших нормативних документів, враховувати показники, пов'язані зі студентською науковою роботою, у тому числі:

- формалізоване керівництво науковою роботою не менше, ніж трьох студентів;
- досягнення студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт та предметних олімпіадах;
- публікацію статей за співавторством студентів, зокрема, у виданнях, що індексуються базами даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- перемоги студентів у конкурсах стартап та інноваційних фестивалів.

Відповідальні: ректор, проректори відповідальні за напрямками.

V. Організаційний супровід Програми

1. Супроводження Програми в цілому, організаційне забезпечення системної роботи з обдарованою студентською молоддю, поширення сучасних форм цієї роботи на всіх кафедрах університету, формування контингенту майбутніх аспірантів в університеті виконувати правлінням НТСА. Співучасть у супроводженні, контролі та виконанні відповідних складових комплексної Програми також покладається у межах їх компетенції на науково-дослідну частину, ЦНТЕІ, організаційно-методичний відділ, відділ з практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів, відділ міжнародних зв'язків та інші.

2. Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр не рідше одного разу на рік розглядати на вчених радах інститутів, факультетів, засіданнях кафедр питання щодо затвердження та виконання відповідних щорічних планів роботи з забезпечення виконання Програми.

3. Відповідним посадовим особам здійснювати постійне висвітлення в університетських та зовнішніх засобах масової інформації, на сайті університету питань щодо досягнень студентів університету в науковій роботі.

4. Не рідше ніж один раз на два роки розглядати на засіданні вченої ради СумДУ хід виконання Програми, вносити відповідні зміни та доповнення до неї, перезатверджувати її. Статистичні показники діяльності доповнювати, корегувати щорічно за підсумками календарного року.

Розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради СумДУ 20.06.2019 р. (протокол № 13).

Ректор

А. В. Васильєв

Вчений секретар

А. І. Рубан

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор

В. Д. Карпуша

Проректор з наукової роботи

А. М. Черноус

Проректор з НІР,
міжнародної діяльності
та технічного забезпечення

В. О. Любчак

В. о.голови НТСА

С. М. Солодовніков